

Motion till riksdagen

1988/89:T809

av Börje Nilsson (s)

Dövas och talskadades texttelefonering

Sedan några år tillbaka kan döva och talskadade på samhällets bekostnad få s.k. texttelefoner, som ansluts till vanliga telefoner (ljudtelefoner) och som möjliggör överföring av text från ett tangentbord hos densändandeparten till textskärmar hos båda parterna. Stora grupper av handikappade har härigenom fått en väsentlig lindring i sin isolering.

För kommunikation mellan en texttelefonabonnent och en abonnent som enbart har ljudtelefon har televerket fyra s.k. förmedlingscentraler, där förmedlare, försedda med texttelefoner, kan tolka samtal mellan text- och ljudtelefonabonnenter. För denna service betalar socialstyrelsen till televerket ett belopp som torde svara mot verkets självkostnader och som i årets budgetproposition har beräknats till 23 milj. kr. för budgetåret 1989/90. (Beloppet ingår i det förslagsanslag på 33 milj. kr för "Ersättning till televerket för texttelefoner" som är upptaget under punkt G 5 på s. 134 i bil. 7 till budgetpropositionen; resten av beloppet går till nya texttelefoner och till service.)

För abonnenterna är förmedlingen kostnadsfri. Eftersom det vid givet antal ord tar flera gånger så lång tid att skriva som att tala blir dock abonnenternas markeringskostnader högre med texttelefon än vid motsvarande samtal mellan två ljudtelefoner, något som tar en del av handikappersättningen i anspråk.

Det är angeläget att förbättra kommunikationen mellan text- och ljudtelefonabonnenter i bl.a. två viktiga hänseenden:

1. Televerkets texttelefonförmedling kan göras effektivare – och därmed billigare både för abonnenterna och för staten – vid kommunikation med döva som kan tala, vilket gäller i stort alla vuxendöva och många barndomsdöva.

2. Man kan genom subventionering underlätta för icke handikappade, som ofta kommunicerar med texttelefonabonnenter, att skaffa texttelefoner, varigenom de inte längre behöver belasta televerkets förmedlingscentraler. Därvid får abonnenterna också en förbättring i och med att ingen utomstående person kan ta del i deras samtal.

Situationen på dessa områden har klarlagts i en av handikappinstitutet utgiven rapport (Texttelefonering för döva, dövblinda och talskadade, februari 1988.) Rapporten har utarbetats inom ramen för projektet Telematik och handikapp, som bekostas av socialdepartementet och televerket.

I rapporten behandlas bl.a. en teknisk förbättring i televerkets utrustning för texttelefonförmedling, som sänker socialstyrelsens kostnader för förmed-

lingen – vid oförändrad kommunikationsvolym – och dessutom sänker abonnenternas markeringskostnader. Besparingen enbart för statsverket beräknas vida överstiga kostnaden (avskrivning, ränta och underhållskostnad) för utrustningen. Förbättringen kan rubriceras som "genomgående tal".

Bland döva texttelefonabonnenter råder sedan år tillbaka en stor irritation över att genomgående tal inte är möjligt i Sverige. I andra länder har genomgående tal tillämpats ända från texttelefonförmedlingens start.

Inom televerket är man dess bättre inställd på att genomgående tal förr eller senare skall införas, men man synes ha inriktat sig på en teknisk lösning som innebär att reformen inte kan genomföras förrän i samband med annan omläggning, som inte kan komma till stånd inom den närmaste framtiden. Inom projektet Telematik och handikapp har det emellertid påvisats att man med en annan teknisk lösning kan införa genomgående tal utan att avvakta den mera långsiktiga omläggningen.

Vidare föreslås i rapporten att staten skall ge en kraftig subvention till icke handikappade som vill skaffa texttelefoner för att kommunicera med handikappade texttelefonabonnenter. För en ljudtelefonabonnent som kommunicerar via televerkets förmedlingscentraler 15 minuter per vecka – antingen som uppringd eller som uppringande – kostar förmedlingen ca 5 000 kr per år för socialstyrelsen. Det skulle vara lönsamt för staten att skänka bort texttelefoner till alla sådana abonnenter, bortsett från den välfärdsvinst som de berörda abonnenterna får genom att slippa utomstående inblandning i sina samtal.

Vid en 100-procentig subventionering torde det vara nödvändigt med en prövning av behovet i varje särskilt fall. Det har också påpekats att en sådan prövning kräver registrering av de icke handikappade som får texttelefon, något som i vissa fall kan tänkas inge olust.

En administrativt enklare väg är att begränsa subventionen till kanske 80, 90 eller 95 % av texttelefonens pris, varvid abonnenten skulle få betala några hundra kronor själv, en tillräcklig återhållande faktor mot okynnesanskaffningar. En persondator med s.k. modem av lämplig typ kan användas som texttelefon, men en texttelefon kan inte användas som persondator. Risken för missbruk av en subventionering är därför liten, åtminstone om subventioneringsgraden är klart lägre än 100 %.

För utformning av ett konkret förslag till subventioneringssystem bör man emellertid känna till den statistiska fördelningen av de tider under vilka ljudtelefonabonnenter anlitar förmedlingstjänsten. Denna fördelning kan fastställas genom en relativt enkel datorkörning hos televerket på grundval av uppgifter som redan finns i televerkets datasystem, och genom handikappinstitutets försorg har tjänstemän inom televerket fått en noggrann specifikation av hur programmeringen kan gå till. Förslaget är utformat så, att abonnenternas identitet inte behöver röjas. Såvitt bekant har ingen sådan datorkörning gjorts.

Vissa statliga utredningar arbetar för närvarande med uppgifter som har ett visst samband med denna fråga. I budgetpropositionens bil. 7 (s. 125) nämns dels hjälpmedelsutredningen, dels en under hösten 1988 beslutad kommitté som skall behandla samhällets stöd till människor med funktions-

hinder. Även utredningen om statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena berörs, eftersom det i dess direktiv står att kommittén bör bedöma "vilka särskilda hänsyn som kan tas till människor med funktionshinder". Någon av dessa utredningar bör få tilläggsdirektiv om att utforma ett konkret förslag till subventioneringssystem samt göra noggrannare kalkyler av hur mycket staten rent ekonomiskt kan vinna på ett sådant system.

Mot. 1988/89
T809

Vid bedömning av det ekonomiska utfallet av här föreslagna reformer måste det beaktas att kostnaderna för texttelefonförmedlingen normalt stiger brant. Utöver den inflationsbetingade prisökningen sker en volymökning med ca 15 % per år, något som också bör vara lugnande för den som är orolig för reformernas inverkan på sysselsättningen inom televerket.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dövas och talskadades texttelefonering.

Stockholm den 25 januari 1989

Börje Nilsson (s)